

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 21. ANUL XV.

Sabiu, in 12/24 Martiu 1867.

Telegrafulu ese de done ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu pnenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ur' pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu' anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru intea ora cu 7. cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Cu 1 Aprile se deschide prenumeratiunea noua la „Telegrafulu Romanu“ pre langa conditiunile espuse in fruntea foiei. Editur'a.

Din Comitatulu Hunedorei

in 8/20 Marte.

Abia trecuta cate-va zile dapa denumirea ministeriului ungurescu, si vre o cati-a proprietari magiari din Comitatulu nostru a si pornitu o lista de a culege subscrieri pentru destituirea comitelui supremu de aci Br. Fr. Nopcea. Mai tardiu se provocara ici colea si cate unu inteliginte romanu spre a-si da consensulu la aceea si scrisore. Romanii insa, cari in aste tempori grele standu fatia cu unu venitoriu atatu de problematicu, avendu si de altmintrea destule de cugetatu, nu aflora nici decum potrivitu cu dignitatea loru nationala a incepe la resbunari personale, si asi la acestu actu, pe catu scimu nici n'au participatu vre-unu romanu. Apoi cine a petrecutu in Comitatulu nostru dela 1861 in coce, va fi aflatu si aceea ca mentionatulu Comite supremu atatea servitii a prestatu magiariloru ce se afla in acestu Comitatu, mai vertosu prin influentia sea cea mare ce o avu la Vien'a, incatu anevoia credemu, ca ori care altu magiaru aru fi facutu, ori aru fi potutu face mai multu.

Care au fostu insa sortea romaniloru pe aici in acesti 6 ani din urma, despre acest'a nu me incumetu a serie deocamdata, ni o rezervamu acest'a pentru alte tempori maibune, cari — deca totusi va provedinti'a a curma candu-va suferintiele romaniloru, negresitu au sa urmeze. Asta-data numai atat'a, ca despre scirea petitiunarei mentionate a proprietariloru magiari de aci — scriu acum si jurnalele magiare, spunendu ca aceea petitiune, — sa inaintatu la ministeriulu magiaru, si ca se cere denumirea altui Comite supremu. Pe candu scriemu aceste eata ne vine scirea, ca Comitulu supremu Nopcea aru fi si denumitu de secretariu de statu langa ministrulu Festetici, in giurulu persoanei Majestatiei Sele.

Deci deca cumva s'aru adeveri acesta scire, vine numai decatu in'rebarea, ca ore care va fi comitele supremu urmatoriu? si acesta chestiune au si inceputu a se discut'a pre la noi. Magiarii credu fara indoie la ca va urma unulu dintre magnatii pe care-i dorescu D-loru; ear romanii din contra dicu, ca de va fi mai remasu aci pe pamentu numai barremu o schintea de dreptate, din asta fica ddiesca, persecutata insa cu crudime decatra fii omeniloru, atunci — da atunci, fiurulu Comite supremu in acestu Comitatu are sa fia negresitu romanu. Cu deosebire se amintesce despre persona Dlui Consil. alicu Dem. Moldovanu. Noi asi scimu, ca chiaru Br. Nopcea inca s'a fostu denumitu la 1861 sub nume de romanu. *)

Deca cum-va mai traimu si astadi in acea epoca nenorocita, — candu posturile comitiloru supremi eran rezervate eschisivu numai contiloru, baroniloru, nobilimei potiore, ei atunci firesce — ne vomu insiel'a si astadata in speranti'a nostra, altucum nu, nici decum. Deca nici in Comitatulu Hunedorei — vatra Corviniloru, unde nrulu romaniloru se urca aprupe la 180 de mii, pre canda alu magiariloru trece abia preste 10 mii, apoi unde mai putem spera in asta tiera a vedea vre-unu romanu in fruntea unui Comitatu.

In fine, barbatulu carele va fi menitu a ne conduce acestu Comitatu, dorimu sa fia numai dreptu, nepartinitoriu, iubitoriu de cultura si inaintare, caci

ignoranti'a si intunereculu ne coplesiescu, pre di ce merge totu mai multu.

Nu va trece multu, si vomu sci chiaru si in privinti'a afaceriloru ce privescu patri'a nostra: unde si cum ne aflamu, unde si in ce parte sa epucamu, ori mai bine disu: unde si in catro ne voru mana? Fratii magiari, dela cari togmai acum in estasulu victoriei — raportate, amu fi asteptatu sa fia mai drepti catra noi, se incorda din tote puterile a ne respinge de pre terenulu ocupatu prin legile aduse in diet'a transilvana din 1863-64, prin care natiunea romana si confesiunile ei se inarticulara, si fara de care noi ca natiune nu avemu cuventu nicairi — sub sora, ba fara de care nu aveamu ce caut'a, nici aveamu locu: — nici in diet'a clasiana din 1865, si nici in cea dela Pest'a. La ce sa mai intindemu vorbe multe, cetesca cine vre cuventarea dep. trans. Gal János, tinuta in siedinti'a din 8 Mart. in camer'a pestana, si va afla ca dluu tituledia diet'a transilvana din 1863 de „Zug-gyülés“, ce aru insemna unu felu de adunare cum ia-i dice ascunsa — (intr'unu Schlupfwinkel) cu nisce scopuri violene si maliiose. Mai eri alalta eri o numeau bunii nostri compatrioti magiari diet'a acest'a si cu numirea de „Oláh-skuposina“, — acum eata o nomenclatura si mai pomposa „Zug-gyülés.“ Scimu cu totii pentru ce, deci sa lasamu lucrulu intr'at'a.

Mai cetiti apoi si unu art. din „Kolosvári Közlöny“ esitu in nr. 32 de enrendu, tocmu din condeiulu dlui red. interimalu H. S. carele combatu pe dlu deputatu trans. Macelariu, caci a culezatu a-si cerca noroculu, a vorbi ca romanu transilvanenu in limb'a romana, si veti afla argumente si motive, pe cari nu le poti culege numai asi usioru de ici de colea, sciti, fara leacu de patima si ura, adresandu-se catra dlu Macelariu totu cu cuvinte alese, intitulandulu de „ultra romanu“ — nestemperatu, carele suindu-se pe scar'a burocratiei — ajunse — vedi domne! pana la culmea de a se face consiliariu gub., unde odinora, pe tempurile cele bune ante de 1848 — de aru fi culezatu, numai prin cugetu, a se urca unu romanu, aru fi fostu declarat de turburatoriu contr'a patriei, s'aru in casulu celu mai bunu aru fi fostu tramisu in cas'a smintitiloru. Amu avea aci inca putintele cuvinte, caci inculpările si calumniile cele dese, aruncate in spatele amplotiloru nostri romani de catra „Kol. Közl.“ ne atingu mai deapropu, insa mai facemu de astadata in hatirulu pacei si alu concordiei, de cari avemu atata trebuintia noi romanii in logmai ca si magiarii.

Din Pest'a.

Coresp. pestanu dela „Hr. Ztg.“ impartasiesce publiculu seu o scena, carea a demustratu in unu modu eclatantu omagiulu poporatiunei din capital'a Ungariei catra Regele seu. Manifestatiunea de intiesulu acest'a s'a facutu in Teatru la reproducerea piesiei „Ilka.“ Locurile erau cu dove dile inainte tote vendute si la terminulu otaritu, candu s'a deschisu teatrulu a mersu multimea in o mesura asi de mare incatu abia pute omulu sa intre. Candu se arata M. S. in logea regala se redica tota cas'a de pre bance si aclama fara de intrerumpere mai multe minute, asemenea candu se canta in piese „éljen a Király.“ La esirea din teatru vivatele erau nemarginite.

In siedinti'a dietela dela 18 Marte dupa ceterile usuate Miletici numai decatu ia cuventulu si spune ca densulu va depune pre mes'a dielei o propunere, carea se trateto despre oblierea diferentieloru intre Ungaria si regatulu triunitu. Se face acest'a si notariulu Raday si cetesca propunerea, in carea se arata, ca intre Ungaria si regatulu triunitu, nefindu inca o contielegere legala, ministeriulu

sa fia provocatu de dieta a conchiam'a si diet'a regatulu triunitu, ca sa incete si ilegalitatiile incepute de curendu in acea tiera. Szentkirály protesteta contr'a numirei „regatu triunitu“. Dara Miletici pretinde ca propunerea lui sa se tiparesca si imparta intre membrii spre a se pute lua mai tardiu la desbatare, fara de a trece mai nainte (propunerea) prin censura, ceea ce se sprigini de Bonis si asi se si urma. Alte lucruri de interesu deosebitu nu are siedinti'a acest'a.

Deputatii romani tinura dove conferintie (dupa Albin'a) in privinti'a procederei loru spre a intei deslegarea celor mai vitale chestiuni: a nationalitatiei, si se intielege cu acest'a a limbei. Minoritatea era de parere a face in privinti'a acest'a o interpelatiune in dieta, provocandu-o sa indetoresca pre comitetulu insarcinatu cu lucrările acestea a-si termina mai curendu lucrarea.

In conferintia a doua, aflandu, ca presiedintele comitetulu nationalitatiloru se dechiara ca va intreb'a diet'a si respective ministeriulu: deca comisiunea in chestiunea nationalitatiei sa-si continue lucrarea sea, seu deca ministeriulu voesce a se presenta insusi cu niscari proiecte de legi, — conferintia e de parere ca la acea intrebare sa se tina passivu.

Reproducemu aici si noi (d. „Conc.“) cuventarea de omagiu a Eppului Barbacoviciu vorbitoriulu deputatiunei dietale la M. S. si respunsulu M. Sele:

„Majestatea Ta Imperate si Rege Apostolicu, Pre indurate Dómne!

Nu este limba, nu este cuventu, cari sa póta dá espressione omagialei nostre bucurie, ce o simtimu fatia cu Maj. Ta. — Acest'a e bucuria unui natiuni, carel'a prin pre inalt'a decisiune Te-si induratu a-i implini dorinti'a ferbinte si restitui constitutiunea.

Majestate! Ceriulu patriei nostre fu acoperitu de nouri intunecosi, noi ne-amu luptatu pentru unu viitoriu dubios; — si ieta se inseniadu diura, candu intiepleciunea de domnitoriu iubirea de dreptate a Maj. Tale a redatu pre natiune — in interesulu indisolubile alu tronulu si alu patriei — increderi regelui si siesi.

Maj. Ta vei traí in memori'a acestui poporu credinciosu, vei traí in dreptele lui-fapte precum traiescu Matia Corvinulu, carele se numesce dreptu. Inca si urmatorii nostri si-voru aduce aminte cu pietate de numele Regelui, carele cu decisiunea sea intiepleta a restituitu contielegerea intre Rege si poporu, clenodiulu unui viitoriu mai bunu, carele precum speramu noi, va fi nu preste multu intaritu prin coron'a Stulu Stefanu.

Majestate! Nu este nimenea in patri'a nostra, care sa nu ceta binecuventarea lui Dumnediei asup'a acestei epoce regeneratorie, care sa nu dorosca ferbinte, ca aceea atatu pentru domnitoriu, catu si pentru natiune sa fia salutacia si fericitoare.

Dómne binecuventa pre Rege! — Dómne binecuventa Patria!

Maj. Sea la aceste respunse:

„Dorinti'a comuna a tieri in privinti'a restituierei constitutiunei o impliniu cu bucuria.

Desvoltarea si consolidarea statelor constitutionalu au dove conditiani. Alipire sincera catra tron si domnitoriu, si acelu gradu alu maturitatiei politice, care face a fi cu putintia realisarea libertatiei constitutionalu. Cu bucuria recunoscu, ea ambele case legelative precum si natiunea coresponsura pre deplinu si in tempii mai recinti ambeloru acestoru recerintie.

Nu me indoiescu dara, ca cu puteri unite ne va succede a asecura rezultatele, ce Eu si cu Mine dimpreuna natiunea, atatu in privinti'a tieri, cata

*) Dupa origine romanu si este; Tatalu densulu a juratu la 1848 pre campulu libertatiei in mijloculu poporulu romanu. Red.)

